

שמיטה (9)

בכל ימות השבוע. כעת נוכל להסביר את שינויים בן שתי הפרשיות. בפרשת משפטים מכונה חג השבועות "חג הקציר", משום שהוא חל בתקופת הקציר, אולם בשנת השמיטה לא יתכן לכנותו בשם זה, שהרי אין קציר, ולכן התורה מכנה "חג השבועות". בשנה רגילה חג השבועות הוא זמן "ביכורי מעשיך אשר תזרע", אך בשנת השמיטה הוא זמן "ביכורי קציר חייטים", משום שאין מביאים ביכורים בשנה זו, אלא רק קוצרים חייטים עבור שתי הלחם שמקריבים בחג השבועות. אמנם חג הסוכות "חג האסיף" גם בפרשת כי תשא המדברת על שנת שמיטה למרות שבשנת השמיטה לא אוספים את התבואה, משום שהתורה רצתה להדגיש שתקופת תשרי צריכה לחול בחול המועד של סוכות כמבואר במסכת ראש השנה (יד.), ולכן התורה שינתה בלשונה ואמרה "תקופת השנה", ולא "בצאת השנה", כפי שנאמר בפרשת משפטים.

הנצי"ב

בהר סיני לא צריכים את השמיטה

יש לבאר מדוע קודם חטא העגל לא היה נוהג שמיטה כחובה. יש לבאר זאת על פי הגמרא (ברכות לה:): תנו רבנן, ואספת דגנך... הנהג בהן מנהג דרך ארץ דברי רבי ישמעאל. רב שמעון בר יוחאי אומר אפשר אדם חורש בשעת חרישה, וזורע בשעת זריעה, וקוצר בשעת קצירה, ודש בשעת דישה, וזורע בשעת הרוח, תורה מה תהא עליה? אלא בזמן שישראל עושים רצונו של מקום מלאכתן נעשית על ידי אחרים, שנאמר: "ועמדו זרים ורעו צאנכם וכו'". ובזמן שאין ישראל עושים רצונו של מקום מלאכתן נעשית על ידי עצמן, שנאמר: "ואספת דגנך" אמר אביי הרבה עשו כרבי ישמעאל ועלתה בידן, כרבי שמעון בר יוחאי ולא עלתה בידן. בתוספת הסבירו שהטעם שהרבה עשו כרבי שמעון בר יוחאי ולא עלתה בידם, משום שרק מי שהוא צדיק גמור כרשב"י וחבריו שתורתם אומנותם באמת, יזכה שמלאכתו תיעשה ע"י אחרים, אך כל אותם אנשים שעשו כרשב"י ולא עלתה בידם הם לא היו צדיקים גמורים.

עוד יש להוסיף אדם שמלאכתו נעשית ע"י אחרים אינו צריך את השמיטה שעיקר מטרתה היא בכדי שיהיה לאדם זמן פנוי ממלאכתו בו יוכל לעסוק בתורה, כי הרי בכל עת הוא עוסק בתורה. וכיון שבמעמד הרי סיני קודם חטא העגל היו כולם צדיקים גמורים שזכו לנבואה כמבואר בספרים, אם כן מלאכתם היתה נעשית על ידי אחרים ולא הוצרכו לשמיטה, אכן אחרי חטא העגל שירדו בני ישראל ממעמד הרם, כבר לא היו כולם בגדר צדיקים גמורים והוצרכו לשנת השמיטה כדי שיעסקו בתורה רבי יהונתן אייבשיץ בספרו "תפארת יהונתן"

לקיים את המצוות לשם ה'

עלינו לקיים את המצוות משום שזהו רצון ה' ולא כל סיבה אחרת, כמובא במדרש (ילק"ש קדושים רמז תרכ"ו): אמר רבי אלעזר בן עזריה, מנין שלא יאמר אדם אי אפשר לאכול בשר חזיר, אי אפשר ללבוש כלאים, אי אפשר לבוא על הערוה, אלא אפשרי אבל מה אעשה ואבי שבשמים גזר עלי, תלמוד לומר ואבדיל אתכם מן העמים להיות לי. נמצא הפורש מן העבירה מקבל עליו עול מלכות שמים. יסוד זה הינו הקו בהסברו של רב משה פיינשטיין המבאר שזו הסיבה שמצוות השמיטה נבחרה ללמד את כל המצוות כולם, משום שבשאר המצוות יכולה להתגב מחשבה שהוא מקיימן משום היותו 'מוסרי', כפי שאומות העולם נמנעים מלרצוח לגנוב ולגזול, ועוד שאר הנהגות שהם סגוליות לעצמם במטרה להראות 'אנושיים'. אך במצוות השמיטה שעל האדם להפקיר את כל שדותיו והיבול הצומח בהם, ולהתעלם מצרכי הפרנסה הבסיסיים מהיכן יחיה במשך שנה תמימה, אין כל הגיון מוסרי. הסיבה היחידה שמניעה את האדם להפקיר את כל שדותיו בשנה השביעית הוא משום שכך ציוה ה'. לפיכך נבחרה מצוה זו ללמד שכך צריך לקיים את כל המצוות התורה, לשם ה', כי כך צוה הבורא.

ספר "ומתוק האור. שמיטה"

על ידי הר סיני יוכל להשמט מן היצר

בדרך הדרש אומר הרב אברהם משה שוורץ: ידועים דברי חז"ל (סוכה נב.): לעתיד לבוא מביאו הקב"ה ליצר הרע ושוחטו בפני הצדיקים ובפני הרשעים. צדיקים נדמה להם כהר גבוה, ורשעים נדמה להם כחוט השערה. וזוהי קושיית המדרש: מה ענין שמיטה אצל הר סיני? איך אפשר להשמט ולהנצל מהיצר הרע שנדמה כ'הר'? רק על ידי 'סיני', לימוד התורה שנתנה לעם ישראל בהר סיני, כפי שאמרו חז"ל (קידושין ל:): אמר הקב"ה בראתי יצר הרע ובראתי לו תורה תבלין... אם פגע בך מנוול זה משכהו לבית המדרש.

ספר "ומתוק האור שמיטה"

השינוי במועדים בשנה השביעית

בפרשת משפטים התורה מדברת על המועדים בשנה רגילה, ואילו בפרשת כי תשא התורה מדברת על המועדים בשנת השמיטה. וההוכחה לכך, שבפרשת כי תשא הפסוק שמקדים את פרשת המועדות הוא: "ששת ימים תעבד וביום השביעי תשבות בחריש ובקציר תשבות", ומבאר רש"י שהתורה מדברת כאן על שנת השמיטה, דהיינו שלמרות שהתורה מתירה לעבוד ששה ימים בשבוע בשנת השמיטה החריש והקציר אסורים

מצות הקהל במוצאי חג הסוכות

מצות הקהל התייחדה בכך שזמנה פעם בשבע שנים לאחר שנת השמיטה במוצאי חג הסוכות, אז מצווים כל עם ישראל להתאסף ולקרוא במעמד המלך והכהן הגדול חומש דברים כפי שכתוב בפרשת וילך (דברים לא. ט-יב). מדוע מצוה זו נקבעה דווקא לזמן זה מוצאי חג הסוכות של שנת השמיטה, במה התייחד זמן זה משאר הזמנים? בספר "שער בת רבים" מבאר זאת באופן נפלא: שנות חייו של האדם מתחלקת לשלושה חלקים: החלק הראשון נקרא "ימי עליה", והם שנות צעירותו ובחרותו שבהם הוא עולה, החלק השני מכונה "ימי עמידה", הם השנים באמצע חייו שבהם הוא עומד במקומו, החלק השלישי הוא "ימי הירידה", הם הימים לעת זקנתו כאשר הוא מתקרב לצאתו מן העולם וגופו מזדקן והולך. וכנגד שלושת הזמנים הללו קבלנו את שלושת הרגלים: חג הפסח כנגד ימי העליה, כי האדם פורח בשנים אלו כמו צמחי השדה שפורחים בתחילת הקיץ, חג השבועות, כנגד ימי העמידה, שהוא באמצע הקיץ כמו ימי העמידה שהם במרכז החיים, וחג הסוכות כנגד ימי הירידה, כי כמו בחג הסוכות הוא חג האסיף שבתקופה זו אוספים את התבואה בסוף הקיץ, כך ימי הזקנה הם הזמן שבו האדם קרוב לזמן אסיפתו מן העולם, ועליו לאסוף ולכנוס את התורה והמצוות בהם עסק בימי חייו עד צאתו מן העולם.

וכבר נתבאר במפרשים שמצות השמיטה מרמזת על חיי האדם: "שש שנים" הם ששים שנות חיים העיקריות בהם האדם עובד את ה', בעשור השביעי הא מתקרב לסיום חייו, כפי שנאמר: "ימי שנותיו בהם שבעים שנה" (תהלים צ. י). נמצא שבמוצאי חג הסוכות שהוא זמן האסיף שמרמז על אסיפת האדם מן העולם, במוצאי שנת השמיטה המרמזת גם היא לאדם על סופו והכנת עצמו לעולם הבא, זהו המועד המתאים ביותר לאסוף את כל עם ישראל ולקרוא לפנייהם דברי מוסר וכיבושים שיכנסו בלבם. אחרי שנה שלמה של לימוד תורה ועזיבת השדות, האדם מתעלה בבטחון בה', וזהו הזמן הראוי לקיים את מצות הקהל. ספר "ומתוק האור שמיטה"

כל השביעין חביבין

במדרש מובא שישנם שבעה הרים בעולם, והר הסיני הוא השביעי מביניהם. משה רבנו הוא השביעי לאבות הקדושים, ארץ ישראל היא שביעית לארצות, שבת היא היום השביעי מימי השבוע, שמיטה היא השנה השביעית. לפיכך ה' דיבר עם משה שהוא השביעי לאבות, בהר סיני שהוא השביעי להרים, שכאשר יבואו לארץ שהיא השביעית לארצות, יקיימו את מצות השמיטה שהיא השביעית בשנים, שקדושתה כמו השבת, שהיא היום השביעי.

ספר "ומתוק האור שמיטה" בשם המלבים בספרו "ארץ חמדה"

הלכה: פירות שביעית: קיום מצוה בפירות שביעית

מותר לתת פירות שביעית או דמי שביעית לצדקה לעני, אולם אם פסקו עליו לתת או שיודע שיפסקו עליו לתת, אסור, לפי שבאופן זה הרי הוא כפורע חובו בפירות שביעית. אין פודים שבויים בפירות או בדמי שביעית, משום שאסור לתת פירות שביעית או דמיה לגוי. מי שקיבל על עצמו לתת סכום מסויים לצדקה אסור לפורעה בפירות שביעית, אבל אם לא קיבל על עצמו מותר. באופנים הנ"ל שמותר לתת פירות שביעית, יש להודיע למקבל שהם פירות שביעית, כדי שיהג בהם בקדושה. ספר "פירות שביעית"

פתגם: הרבה יתרונות ללילה, והיתרון הגדול שבסופו

ספר שמחלה

מגיע היום.

חקירה: הפרת נדרים: הפרת הבעל

משום שכל הנודרת על דעת בעלה נודרת, או מדין ביטול, דאתי דיבור ומבטל דיבור (שו"ת חתם סופר ח"ב יו"ד רכז ד"ה ותלמיד: יותר נראה שמדין אתי דיבור)

ספר "קובץ יסודות וחקירות"

סיפור: דברי דחק

דרשן נשא דרשה, מלאה דברי הבל וחידוד סרק. הגיב על כך אחד השומעים: חכמינו אמרו: אגרא דבי כלה דוחקאי, כלומר: אלה שאינם מבינים נאות דברי הדרוש, יש להם שכר הדחק שנדחקים בין הבאים לשמוע את הדרשה. והדרשן גופו מה שכרו? גם לו יש שכר דוחק, באמרו הדוחקים והתפלים.

ספר "חד וחלק" חלק ד' (דף קמו)

שבת שלום

יוצא לאור לרפואה שלימה של דינה בת מרים, הדסה אסתר בת, אליהו בן זהרה רחל בחלא קטי, אברהם בן רבקה, מאיר בן גבי זווירה, אליהו בן תמר, ראובן בן איזא, סשא בנימין בין קארין מרים, ויקטוריה שושנה בת ג'ויס חנה, רפאל יהודה בן מלכה, אליהו בן מרים, שלמה בן מרים, שמחה ג'וזת בת אליז, אבישי יוסף בן שרה לאה, אוריאל נסים בן שלמה, אלחנן בן חנה אנושקה, רבקה בת לויז, רישרד שלום בן רחל, נסים בן אסתר, מרים בת עזיזא, חנה בת רחל, דוד בן מרים, יעל בת כמונה, חנה בת ציפורה, ישראל יצחק בן ציפורה, יעל רייזל בת מרטין היימה שמחה. זיווג הגון לאלודי רחל מלכה בת חשמה, הצלחה לחנה בת אסתר וליונתן מרדכי בן שמחה ברכה זרע של קיימא ללבנה מלכה בת עזיזא וליאור עמיחי מרדכי בן ג'יזל לאוני. לעילוי נשמת: ג'ינט מסעודה בת ג'ולי יעל, שלמה בן מחה, מסעודה בת בלח, יוסף בן מייכה. מוריס משה בן מרי מרים. משה בן מזל פורטונה. שמחה בת קמיר. מיכאל צ'רלי בן ג'וליט אסתר.

יוסף גרמון כולל עקס לע בען
לכל עניני הדף נא לפנות במייל ל:
germon73@hotmail.fr
ניתן למצוא את העלון
www.kollel-aixlesbains.fr